

Forumul Internațional al Școlilor Waldorf/Steiner (Cercul de la Haga) din cadrul Secțiunii Pedagogice

Forumul Internațional al Școlilor Waldorf/Steiner a elaborat și adoptat, în ședința din 19-22 noiembrie 2009 de la Dornach/Elveția, o descriere a caracteristicilor esențiale ale pedagogiei Waldorf. Aceste caracteristici sunt formulate ca fiind general valabile și pot fi completate cu cele specifice fiecărei țări pentru a fi utilizate la nivel național. Traducerea lor în alte limbi este oricând posibilă. Aceste caracteristici sunt o sursă de inspirație și orientare.

„Waldorf”

Descrierea caracteristicilor esențiale ale pedagogiei Waldorf

Preambul

Pedagogia Waldorf reprezintă fundamentul pentru unitățile preșcolare și școlare din întreaga lume care funcționează sub denumirea de grădinițe sau școli Waldorf, Rudolf Steiner sau Libere. Indiferent de denumire și de bogata diversitate culturală, ele au în comun câteva caracteristici esențiale, care sunt descrise în cele ce urmează. Școlile sau grădinițele care nu prezintă aceste caracteristici nu aparțin mișcării mondiale a școlilor sau grădinițelor Waldorf.

Linii directoare ale pedagogiei Waldorf

Fundamentul pedagogiei Waldorf îl reprezintă antropologia și psihologia dezvoltării, așa cum au fost prezentate pentru prima oară de către Rudolf Steiner (1861-1925), în ciclul de conferințe „Antropologia generală ca bază a pedagogiei” (1919). De atunci au fost elaborate lucrări variate despre fiziologia și psihologia dezvoltării, despre metodică și didactică, precum și despre noi discipline de învățământ, iar aceste lucrări constituie și ele baza pedagogiei Waldorf.

Pedagogia Waldorf pornește de la copil și are ca obiectiv dezvoltarea potențialului individual al fiecărui copil. Această pedagogie ține cont de diversitatea culturală și își asumă principiile etice general-umane (v. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948, Convenția ONU privind Drepturile Copilului din 20 noiembrie 1989, Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități din 13 decembrie 2008). Ea reprezintă fundamentul pentru diferite instituții de educație, de învățământ și de formare (de ex., unități de educație preșcolară, școli, instituții de formare profesională, școli speciale și multe altele).

Cadrele didactice trebuie să aibă pregătire în pedagogia Waldorf, să se autoeduce în mod corespunzător și să se perfecționeze continuu din punct de vedere profesional.

Forma juridică adecvată școlilor, grădinițelor și altor unități de învățământ este cea de unitate independentă, care se organizează prin participarea tuturor celor implicați în procesul educațional.

Caracteristici esențiale ale educației ante-preșcolare, ale grădinițelor Waldorf și ale școlilor Waldorf

În primii șapte ani, dezvoltarea sănătoasă a copilului are loc într-o atmosferă de căldură și îndrumare, care produce bucurie, uimire și respect. Cel mai important aspect al lucrului cu copilul mic îl reprezintă atitudinea lăuntrică a educatorului, care este modelul pe care copiii îl imită. Prin urmare, această activitate solicită o continuă autoeducație. În grădinițele Waldorf, în grupele preșcolare, în programele părinți-copii și în alte unități pentru educație ante-preșcolară și preșcolară, se pun bazele sănătății fizice și vitalității, uimirii și interesului pentru lume, dispoziției lăuntrice de a învăța și de a cunoaște lumea prin trăiri personale, aptitudinii de a relaționa, precum și ale dezvoltării fizice, emoționale, intelectuale și spirituale pe tot parcursul vieții.

Baza educației și predării în școlile Waldorf este un curriculum-cadru care stimulează cadrele didactice în a-și elabora individual predarea. Predarea ține cont de liniile directe menționate. Fiecare cadru didactic este responsabil pentru orele sale și răspunzător în fața comunității. Predarea se evaluează.

Școala Waldorf este o școală unitară, care reunește toate ciclurile educaționale specifice fiecărei țări, în care se asigură accesul egal și universal la educație. Curriculumul-cadru al școlii Waldorf este corelat la nivelul claselor și al disciplinelor de învățământ și, datorită adecvării sale la etapele de dezvoltare a copiilor și adolescenților, oferă fiecărui copil/elev multiple posibilități de dezvoltare, potrivite vârstei sale.

Acestea constau, printre altele, în dobândirea de cunoștințe, de competențe culturale, de aptitudini sociale și emoționale, de diferite deprinderi practice și de aptitudini artistice (v. și inteligențe multiple).

Obiectivul cadrului didactic este de a se forma pe el însuși ca „artist al educației”, astfel încât elevul să devină creativ din punct de vedere intelectual, responsabil din punct de vedere social și apt de acțiune. Autoeducația cadrului didactic, formarea și perfecționarea sa în specialitate sunt premise esențiale pentru realizarea acestui obiectiv.

De regulă, un cadru didactic conduce clasa ca învățător-diriginte până la clasa a VI-a – a VIII-a. Profesorii de specialitate și mentorii, mai ales cei de la clasele mari, trebuie să aibă pe lângă calificarea în pedagogia Waldorf și o calificare corespunzătoare în specialitate, o calificare academică.

Principii metodico-didactice

Metodele de predare diferă în funcție de vârsta copiilor și a adolescenților.

Toate activitățile pornesc de la necesitățile de dezvoltare specifice vârstei respective, de la dezvoltarea orientată preponderent spre activarea voinței, în primii trei ani de viață, la jocul imaginativ și la activități cognitive a căror pondere crește odată cu trecerea de la grădiniță la școală. Copilul mic imită și este educat prin modele și exemple. Caracteristicile esențiale ale educației timpurii sunt jocul liber, neregulat, precum și experiențele motrice și senzoriale. Printre altele, prin organizarea ritmică a zilei, a săptămânii, a anului, educatoarea se îngrijește de dezvoltarea fizică și psihică a copilului și pune astfel baza rezilienței acestuia.

Elevul învață de la cadrul didactic, care are la dispoziție o multitudine de metode, care își elaborează creativ predarea și care își inițiază copiii în toate marile domenii ale cunoașterii (predarea în epoci). Cadrul didactic, mai ales învățătorul-diriginte, clădește cu elevii (și cu responsabilii pentru educația acestora) o relație autentică și păstrează caracterul creativ al predării, care devine tot mai formală pe măsură ce copiii cresc. Standardele de performanță reprezintă pentru învățătorul-diriginte formularea și realizarea unor obiective de învățare raportate la toate tipurile de inteligență din clasa sa (diferențiere internă).

Predarea la liceu urmărește ca adolescenții să devină capabili să trateze critic și analitic conținuturile studiate, să ajungă la judecăți individuale, care se manifestă prin prelucrarea tot mai independentă a conținuturilor de învățare. De asemenea, prin sarcini adecvate, se dezvoltă conștiința de sine, responsabilitatea personală și angajamentul față de lume. La liceu sunt oferite, în mod progresiv, căi de învățare individualizate. Prin menținerea componenței clasei se consolidează competențele sociale.

O școală Waldorf are următoarele caracteristici particulare:

- Educația preșcolară nu este supusă unor cerințe intelectuale inadecvate vârstei
- De regulă, un cadru didactic conduce clasa ca învățător-diriginte până la clasa a VI-a – a VIII-a
- Predarea euristică
- Predarea în epoci, predarea orelor de specialitate și alte forme de predare
- Predarea limbilor moderne începând din clasa I

- Orare alcătuite pe cât posibil în funcție de criterii psihologico-igienice
- Colectivul clasei este păstrat, indiferent de performanțele individuale ale elevilor
- Nu se fac evaluări exclusiv cantitative și nu se dau teste de dragul testării
- Certificate școlare care, pe lângă aprecierea performanțelor realizate, descriu și apreciază mai ales evoluția elevului și îi oferă sugestii pentru activitatea ulterioară.
- Soluții pedagogice la probleme de disciplină
- Activități care formează și întăresc comunitatea, cum ar fi serbările lunare, serbarea de an, excursiile, stagiile de practică, piesele de teatru etc.
- La solicitarea părinților se pot organiza ore de educație religioasă confesională. În caz contrar, școlile pot oferi ore de educație religioasă neconfesională.

Evaluare

Cadrele didactice participă la evaluări interne și externe. Acestea sunt cu atât mai necesare cu cât se dă o mai mare importanță unei predări creative, de care cadrul didactic este răspunzător.

Organizarea școlilor și grădinițelor Waldorf

În domeniul pedagogic, grădinițele și școlile Waldorf sunt administrate și conduse de consiliul profesoral al acestora.

În domeniul economic și juridic, grădinițele și școlile sunt administrate și conduse, conform cadrului juridic al organizației respective, de către părinți și cadre didactice, iar forma și structura acestora depind de opțiunile persoanelor implicate, de cadrul cultural și de posibilitățile juridice existente.

Această formă de autoadministrare a grădinițelor și școlilor Waldorf include și delegarea sarcinilor, pe perioadă determinată, către persoane și/sau grupuri mici de persoane.

Concentrarea conducerii grădiniței sau școlii în mâinile unei singure persoane ar trebui evitată, cel puțin în ceea ce privește conducerea internă (pedagogică) a școlii.

Colaborare

Fiecare coleg se obligă să participe săptămânal la consiliul profesoral comun. Acesta reprezintă forul de conducere pedagogică a școlilor și grădinițelor și include studiul lucrărilor de bază (antropologie/pedagogie), discutarea anumitor probleme pedagogice, discutarea unor copii care au probleme (în urma observării atente a comportamentului lor de către cadrele didactice și analizării situației lor școlare, sociale, familiale, în vederea găsirii unor soluții optime pentru copil și clasă), probleme organizatorice și sarcini privind dezvoltarea și conducerea școlii, în colaborare cu alte foruri.

Consiliul profesoral este un spațiu al formării continue, dar și al percepției, aprecierii, învățării și stimulării, precum și al formării unei conștiințe comune a întregului.

În afara colaborării din consiliul profesoral, se desfășoară de asemenea schimburi de experiență și perfecționări pe plan național și internațional. De acestea răspund Secțiunea Pedagogică de la Goetheanum și organizațiile naționale.

În cadrul Secțiunii Pedagogice există și un organism responsabil cu recunoașterea școlilor ca școli Waldorf și a grădinițelor ca grădinițe Waldorf. Dreptul de a folosi denumirea „Waldorf” este atribuit după această recunoaștere. Această sarcină poate fi delegată și forurilor naționale.